

SAMENHANG BASISDOCUMENTEN VOOR KATHOLIEKE CHARISMATISCHE VERNIEUWING

Het belang van de nieuwe documenten over charisma's en over de dienst van bevrijding

Helvoirt 23 februari 2019, 2^e lezing van Kees Slijkerman voor KCV-Vlaanderen

In deze lezing wil ik iets vertellen over de samenhang tussen verschillende publicaties en aandacht besteden aan het dialoograpport *Doof de Geest niet uit* en het boek *Dienst van bevrijding*.

Het zijn niet zomaar publicaties van een goede schrijver, maar ze brengen de wijsheid van veel schrijvers in samenhang bij elkaar en zijn tenslotte getoetst door de Congregatie voor de Geloofsleer in Rome.

In historisch perspectief met meer documenten

Paus Franciscus reikt ons de *Mechelse documenten* aan als boeken die we in ieder geval moeten lezen om theologisch goed gevormd te kunnen werken aan het proces van charismatische vernieuwing.

Met name heeft hij genoemd de document 1, over pastorale richtlijnen; 2, over oecumene en 3, over sociale actie.

Bij de Mechelse documenten ontbrak nog een boek over alles wat samenhangt met gebed om genezing. Kardinaal Suenens gaf voorrang aan een boek over *vallen in de Geest* en kwam toen niet meer toe aan een Mechels document over *genezing*. De leerstellige commissie van ICRRS heeft daarin voorzien met het boekje *Richtlijnen voor het bidden om genezing* dat uiteindelijk een versie kreeg die ook helemaal goedgekeurd is door de Congregatie voor de geloofsleer.

In aanvulling daarop verscheen nu *Dienst van bevrijding* als vrucht van een wereldwijde bezinning en het bijeen brengen van ervaringen op het gebied van bevrijding van geestelijke bindingen en plagerijen door duistere machten.

In deze publicatie is goed onderbouwd hoe mensen die gedoopt bek zijn zijn hierin een rol kunnen vervullen, zonder dat ze op het terrein komen dat gereserveerd blijft voor plechtig exorcisme door een priester die daartoe van de bisschop toestemming/opdracht heeft.

Hoe belangrijk zijn deze publicaties?

Wij moeten gewoon doorgaan op het grondvlak ons werk te doen, deze publicaties zijn *extra gereedschappen* waar we ons voordeel mee moeten doen.

Het zijn *oriëntatiepunten* om goed op koers te blijven en uitwassen te vermijden.

Het zijn ook *beknopte gedegen weergave* om wat wij allemaal al weten op ordelijke wijze in heel de Kerk bekend te maken.

De strekking van het boek over bevrijding is: "Er is een grote verscheidenheid in aanpak en benadering voor bevrijding, zoals te verwachten valt bij de diversiteit van culturele contexten over de hele wereld (...). Sommige mensen gebruiken een meer *confronterende aanpak* van bevrijding, anderen weer minder. Sommigen benaderen bevrijding meer binnen het geheel van *innerlijke genezing*, anderen juist minder. Het doel van dit boek is om algemene beginselen en richtlijnen aan te bieden, niet om een bepaalde vorm of aanpak aan te bevelen als de enige juiste. Verder is dit boek ook geen "hoe het moet" handleiding; het moet niet gebruikt worden als een vervanging voor training en ervaring." (Uit 1.2)

Wat mij opvalt in *Dienst van Bevrijding* is dat de confident die om hulp komt zelf veel moet doen. Zoals pastor Juan van Eijk onlangs ook zei: "het wegsturen van demonen is heel eenvoudig, vrij te *blijven* is echter veel moeilijker, daar moet je echt wat voor doen."

Demonen kunnen zien of niet

Vanuit bepaalde filosofische en theologische vooronderstellingen wordt veelal gedacht dat demonen niet bestaan. (Onlangs hoorde ik dat bijvoorbeeld in de theologie van Karl Rahner SJ eigenlijk geen ruimte bestaat voor engelen, dus ook niet voor demonen als zelfstandige entiteiten.) En als je ervan uitgaat dat ze niet bestaan dan neem je ze ook niet waar.

In 1.1 De tekenen van de tijd onderscheiden van dit boek lezen we:

“Terwijl deze sociale veranderingen plaatsvonden, heerste er onder katholieken een doodse stilte omtrent demonen en hun werkelijke invloed op het menselijk leven. Theologen en predikers van de afgelopen vijftig jaar hebben vaak de neiging gehad om het bestaan van satan te bagatelliseren of ronduit te ontkennen. Dit ongeloof houdt aan, ondanks de duidelijke uitspraken van de Catechismus en de recente pausen. Veel priesters zijn opgeleid in manieren van bijbelonderzoek die bezetenheid door de duivel waarvan het evangelie spreekt, interpreteren als eenvoudigweg een primitieve manier van spreken over psychische aandoeningen. Met als resultaat dat veel predikers en catecheten liever niet spreken over de duivel, omdat ze menen dat een dergelijk onderwerp in een meer bijgelovig premodern tijdperk thuishoort. Deze stilte heeft een situatie gecreëerd waarin veel katholieken, inclusief priesters, geen inzicht hebben in de duivel en zijn strategieën.”

Rechtszaken en media-aandacht

Een groot deel van de intelligentsia kan heftig reageren op publicaties waarin blijkt dat wij

als Katholieke Kerk actief zijn met het verdrijven van demonen. Dat heet dan middeleeuws (alsof iets wat in de middeleeuwen voorkomt per definitie minder waarheidsgehalte heeft) of zelfs gevaarlijk is. Toen in het voorjaar van 2017 de exorcist van dit bisdom wat loslippig was naar de pers, begonnen ook andere kranten daarover te schrijven en kwamen ze uiteindelijk bij mij. (Dat overkomt mij om de paar jaar sinds ik rond 1989 deelnam aan een studiegroep over exorcisme, een studie met enkele bisschoppen, theologen en ervaringsdeskundigen.) Op de website van het Eindhovens Dagblad, viel mij op hoe fel er op eerdere artikeltjes over de betreffende exorcist gereageerd werd met woorden als: “schande dat de Kerk dit durft te doen en dat de bisschop hier verantwoordelijkheid voor neemt.” “Die priester moesten ze opsluiten.”

Focus op Jezus en bevrijd blijven

Het boek *Dienst van bevrijding* gaat overigens niet over exorcisme, maar over het aanverwante terrein waarop iemand op grond van zijn doopsel al handelend kan optreden. Het boek geeft de oudtestamentische nieuwtestamentische oriëntatiepunten en pastorale richtlijnen.

Een van de medeauteurs, de katholieke gehuwde Neal Lozano uit de Verenigde Staten, heeft met succes een methode ontwikkeld onder de naam *Unbound*. Die methode is in 2018 in Nederland geïntroduceerd door pastoor Juan van Eijk.

Daarbij gaat het nadrukkelijk niet om je richten op demonen maar je leven helemaal toevertrouwen aan Jezus Christus en onder zijn bescherming niet meer een speelbal zijn van mogelijke duistere krachten. Zie:

www.kcv-net.nl/meer/charisma-s/charismas-belicht/genezing/bevrijding/unbound/

Onze relaties met pinksterchristenen

Het rapport *Doof de Geest niet uit*, dat nu in drukwerk als boekje is verschenen, komt uit een serie dialoogrondes sinds 1971 tussen de Pauselijke Raad voor de Eenheid van de

Christenen en vertegenwoordigers van de klassieke Pinksterkerken.

Diezelfde Mary Healy en Peter Hocken van de ICCSRS-leerstellige commissie hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan het

dialograpport *Doof de Geest niet uit*, een vrucht van vijf jaar dialoog tussen vertegenwoordigers van de klassieke Pinksterkerken en de Pauselijke Raad voor de eenheid van de christenen.

Vorige dialoogrondes gingen over:

-hoe word je een christen (onder meer over bekering, doop in de Geest)

-evangelisatie en proselitisme

-koinonia/kerkgemeenschap

(zie het overzicht van alle dialoogrondes [0010](#) op www.stucom.nl)

De belangrijkste onderwerpen waren dus al geweest, nu waren de charisma's aan de beurt. En dit rapport is misschien wel het meest praktisch een handboek geworden om kerkopbouw mee te plegen. Het is in ieder geval een stuk korter dan de vorige rapporten.

Het boekje Doof de Geest niet uit

Naast een algemene inleiding over charisma's in de Bijbel, in de kerkgeschiedenis en in de kerk nu staat het rapport uitgebreid stil bij drie charisma's die meer dan de andere spanning opleveren.

Welke charisma's leveren spanning op? Wie van degenen die het rapport niet heeft gelezen kan daar antwoord op geven?

Het zijn de charisma's profetie, genezing en onderscheiding van de geesten.

Profetie, woorden van God zelf in concrete situaties, waar we volgens 1 Korintiërs 14,1 naar moeten streven. Spannend, want als ze echt van God zijn moeten we er heel goed naar luisteren. En als ze niet echt van God zijn is de kans op manipulatie ermee groot.

Genezing, heel spannend, want echte genezing heeft een grote impact op mensen, maar je kunt ook met het spreken over genezing gemakkelijk pastorale brokken maken.

Onderscheiding van de geesten, heel belangrijk voor het hele veld van charisma's, omdat het bestempelen of iets wel of niet van God komend grote consequenties moet hebben.

Opvallend vaak beginnen gedeeltes in dit rapport met de constatering dat katholieken en pinkstergelovigen het eens zijn over...

Een van de weinige echte verschillen zitten in de manier waarop toetsing plaatsvindt.

Hoe die toetsing moet plaatsvinden hebben wij als Rooms-Katholieke Kerk erg mooi geregeld: bisschoppen kunnen uiteindelijk toetsen en een oordeel uitspreken over de authenticiteit en het ordelijk gebruik van charisma's. Priesters kunnen dat ook op locatie.: "Katholieken geloven dat gewijde ambtsdragers een specifieke verantwoordelijkheid hebben in het herkennen en onderscheiden van de charisma's van de gelovigen." (nr 88 in *Doof de Geest niet uit*, [0417](#) op www.stucom.nl)

Dat dit zo geregeld is in de katholieke kerk, dat heeft al een preventieve werking. We durven de Geest de ruimte te geven omdat we weten dat we in het grote geheel van de Kerk niet zullen ontsporen maar zo nodig worden bijgestuurd/aangevuld.

Kanttekeningen

Maar daar zijn wel twee kanttekeningen bij te maken.

Ten 1e: Hoe vaak is er een charisma te onderscheiden en te toetsen?

Professor Jan van der Veken zei:

"Omdat die zaken zo delicaat zijn, is de Kerk uiterst voorzichtig met de charismata. Pater dr. G. Montague: 'De Kerk kan blijkbaar niet leven mét de charismata, en ze kan ook niet leven zónder charismata'. Dat wil zeggen: als er charismata zijn, dan moeten de wijze mannen en de bisschoppen altijd zeggen: 'Pas op', en als er géén zijn dan moeten de wijze mannen en de bisschoppen zeggen: 'Kom, mensen, open u voor Gods Geest'.

Ik houd vol dat een bisschop veel en veel gelukkiger is wanneer hij aan zijn mensen kan zeggen: 'Maar mensen, overdrijft toch niet! Denkt toch niet dat u een rechtstreekse telefoonlijn hebt met de hemel! Denkt toch niet dat de Heilige Geest u gelijk wat ingeeft! Past toch op. Bedaart toch een beetje!' Die bisschop is veel gelukkiger dan de bisschop die moet

zeggen: 'Maar mensen, zegt u toch eens iets!' (www.stucom.nl [0189](#), zie ook 0190 en 0191).

Ten 2^e: Onze priesters hebben in hun opleiding vrijwel geen onderricht, vorming en toerusting in het beoordelen van charisma's op authenticiteit en ordelijk gebruik. Hun leerprogramma is al overvol en als er twee uurtjes over alle charisma's en over charismatische vernieuwing in hun opleiding zit dan is dat al heel veel vergeleken bij andere priesteropleidingen. Maar het is natuurlijk veel te weinig.

Meer te toetsen

In de nieuwe pinkster- en charismatische kerken is veel meer aandacht voor charisma's en manifesteren zich veel meer charisma's. Daar is dus veel meer te toetsen en is de kans op brokken veel groter. En als die brokken gemaakt worden zijn er geen hiërarchische gaven die dat kunnen opvangen en begeleiden.

Een van onze taken: oecumene met pinksterchristenen

Zoals we in de doelstellingen van CHARIS kunnen lezen hebben katholieken die meestromen in de stroom van genade die charismatische vernieuwing heet een speciale verantwoordelijkheid voor herstel van eenheid onder alle christenen. *Gemeenschap bevorderen ... met andere christelijke kerken en gemeenschappen, in het bijzonder die de ervaring van Pinksteren leven.* (Artikel 3 lid L, zie [0440](#) op [www.stucom.nl](#))

Extra rapport van de Congregatie voor de geloofsleer

Sinds de revolutionaire uitspraken van Vaticanum II over charisma's, vooral dankzij kardinaal Suenens, heeft de Kerk niet veel in gezaghebbende documenten gepubliceerd over charisma's. (De meeste gezaghebbende uitspraken van de Rooms-Katholieke Kerk over charisma's zijn te vinden op [www.kcv-net.nl/meer/charisma-s/kerk/](#)) Toen het dialoograpport *Doof de Geest niet uit* klaar was en de Congregatie voor de Geloofsleer er nog een keer naar moest kijken

om het vrij te geven voor publicatie, toen heeft deze Congregatie eerst zelf een document over charisma's gepubliceerd: *Iuvenescit ecclesia / De Kerk verjongt* ([0413](#) op [www.stucom.nl](#)).

Heel interessant is dat dit document nog is ondertekend door kardinaal Müller met goedkeuring van paus Franciscus. Over dit onderwerp konden ze samen door een deur.

Ongepland, niet onder controle

Bij de presentatie heeft deze kardinaal wel een wat knorrige opmerking gemaakt die illustrerend is voor de moeilijkheid die de clerus heeft om met charisma's om te gaan. De nieuwe gemeenschappen die ontstaan door charisma's van stichters '*founding charisms*' noemde hij "niet geplande kinderen van de Kerk". Er is dus niet een open blijde verwachting voor de verrassingen van de Heilige Geest. Nee, normaal zou alles ordelijk gepland moeten worden door de bisschoppen, maar vooruit: nu het kind eenmaal geboren is...

Laten we het deze kardinaal niet hard aan rekenen. Voordat je het weet doe je zelf hetzelfde, als iemand iets onderneemt op het terrein waar jij al eerder actief was. Dan kun je zomaar het gevoel hebben dat die persoon zich bij jou had moeten aansluiten in plaats van op eigen houtje iets nieuws te beginnen. Of je hebt zomaar het gevoel dat zijn activiteit een persoonlijke aanklacht is tegen jou, alsof jij niet goed doet.

De moeilijkheid voor leidinggevendenden in de Kerk lijkt mij dat ze de controle niet meer hebben als de Heilige Geest zomaar dingen doet die zij niet gepland hebben. Dat is ook de moeilijkheid die mensen kunnen hebben om in tongen te gaan spreken: ze hebben dan geen controle meer over de klanken die uit hun mond komen of die in de stilte van hun hart klinken.

Degelijk stuk over charisma's

Het document *De Kerk verjongt* is desalniettemin een zeer degelijk stuk over alles wat de Bijbel over charisma's zegt. In de Nederlandse vertaling op [www.KerkelijkeDocumenten.nl](#) (niet te verwarren met *Kerkelijke Documentatie*) zitten

enkele storende fouten. Zo wordt tongetaal vanuit de oude Willibrordvertaling nog bestempeld als spreken in vervoering en in extase. En het Engelse *ministry* wordt vertaald met ambt. Het Engelse *office* betekent ambt, het Engelse *ministry* vertalen we graag met *bediening*, een woord dat in de 'charismatische' betekenis nog niet geslapen is ingeburgerd in onze kerk.

Hiërarchische gaven

Het hoofdonderwerp van *De Kerk verjongt* gaat wel richting controle, want het gaat over de verhouding tussen charismatische en hiërarchische gaven. Wie kwaad wil leest erin dat dit document bedoeld is om nieuwe gemeenschappen en bewegingen, die geboren zijn uit charisma's van stichters (*founding charisms*) te beteugelen. Maar ik prijs mij gelukkig dat we als kerk nu twee zeer gedegen documenten hebben die uitvoerig over charisma's handelen. Hadden wij tot nu toe dergelijke basisliteratuur over charisma's? Volgens mij niet. Na vijftig jaar is het ervan gekomen. Huidige en toekomstige theologiestudenten hebben er een goed vertrekpunt aan. En CHARIS zal het primaire orgaan van de wereldkerk zelf zijn om het goede gebruik van charisma's te bevorderen (CHARIS statuten, artikel 3 lid C).

Vaticanium II nu verder uitgewerkt

Terug naar *Doof de Geest niet uit*. Dit rapport nodigt in par.112 uit om ermee aan de slag te gaan: de lezers worden uitgedaagd op verschillende creatieve manieren dit rapport te gebruiken.

-Voor het gesprek op plaatselijk en nationale niveau met pinkstergelovigen. (Zien jullie daar mogelijkheden toe of gebeurt het al in Vlaanderen?)

-Professoren kunnen dit rapport gebruiken in cursussen.

-Studenten hebben er een handboek aan.

-Pastores en anderen in de pastorale dienst vinden en praktische adviezen in.

Dialoog katholiek-pinkster

Het dialoograpport *Doof de Geest niet uit* is een belangrijk hulpmiddel in het bevorderen van dialoog tussen pinkstergelovigen en rooms-katholieken.

In Nederland heeft de katholieke charismatische vernieuwing sinds 1999 een voortrekkersrol in deze dialoog, samen met de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Geholpen door Vlaamse deelname van professor dr. Jan van der Veken. De evangelische theoloog Jelle Creemers, die werkzaam is aan de Evangelische Faculteit in Leuven was er ook een keer bij en is later gepromoveerd op de internationale dialoog tussen de Rooms-Katholieke Kerk en de Pinksterkerken.

We organiseerden van 1999-2009 dialoogdagen met steeds minimaal zeven rooms-katholieken en zeven vertegenwoordigers van de Pinksterkerken. Die dialoogdagen begonnen we met vrije lofprijzing en persoonlijke getuigenissen. Daarna twee stevige inleidingen waarover werd doorgepraat. Die inleidingen verschenen op www.stucom.nl/dialoog en over heel de dag werd een verslagje als persbericht verspreid, waarvan de tekst gezamenlijk was vastgesteld.

Dat de KCV informeel hierin al een rol vervulden is nu in de statuten van CHARIS als een officiële taak aan ons toebedeeld.

Kees Slijkerman, februari 2019

Meer

over alle charisma's:

<https://www.kcv-net.nl/meer/charisma-s/>;

over alle Mechelse documenten:

[0238](http://www.stucom.nl) op www.stucom.nl;

het hele boekje *Doof de Geest niet uit*:

[0417](http://www.stucom.nl) op www.stucom.nl en in drukwerk te

bestellen bij KCV en KVO;

over theologische strijd vragen met

Reformatie: 0441, 0336 op www.stucom.nl

Dit-is document 0451 op www.stucom.nl